

ВЕЛИМИР ПЕТРОВ
НАПРАЗНИ ДУМИЧКИ

chitanka.info

Несполучлив опит за лекция за мерака на Лидка, другарче от ученическите години, на тия години — сега е пенсиониран даскал по западни езици — да си обясни Изкуството; даже си водила записки. Даскалска му методика.

Лидке, ... глътнах си едните хапове и чакам да стане 6:40, та за следващите Таман време — да ти споделя няколко напразни думички — да ги наречем правила за консумация на изкуство, но не е точно това. Откъде да те подхвана... Хайде, то като тръгне, ще се понареди от самосебе си...

Подходът ти при разглеждане на картина, а оттам и музикално произведение, литература и прочие умствени човешки вкусоции е меко казано претенциозен. Търсиш под вола теле. Нещата са много по-прости и много по-сложни, не зависят от тебе а от твои подсъзнателни натрупвания през годините. Сигурно си се чудила как книжка четена в юношеството, сега прочетена наново е съвсем друга книжка. Ако я прочетеш след още един интервал от време, ще видиш, че е въобще, ама хептен друга книга. Книгата не се е променила, нито мислите на автора, който в повечето случаи отдавна е на пепел, а се променяш ти, с времето и с натрупаните възприятия през годините. Лидка от абитуриентската си вечер няма нищо общо с днешната; даже и молекулите ти са други, подновявани на всеки четири години... четох го някъде.

От моя опит, а аз обичам да разчоплям нещата, съм стигнал до извода, че всички изкуства са едно и също нещо, показано по различни начини. Взаимно се проникват, доближават или отдалечават; дори си взаимстват технически средства, да си кажат каквото са си наумили по-добре, по-пълно и по-изящно. Съществува понятие — размити граници (помежду им).

Има една крилата мисъл, кой я беше измислил?

... Ако можеш да се въздържиш, да не пишеш (рисуваш, композираш и пр.), не пиши (рисувай... и пр.), защото светът (бил) е пренаситен от такава сорта човешка дейност...

Като лаф е интересно, дори екстравагантно, но е противоестественно. Значи Светът да спре развитието си. От друга страна — има хора, които не са предопределени за творци, но имат тая болна амбиция и си пропиляват живота в търсене на това, което никога няма да намерят. Няма нищо по-нещастно от такива хора — от неуспял художник и пр. В тях — само една гола амбиция, породена по различни поводи. Около мене е пълно с такива колеги, стигнали до някъде в овладяване на техническите средства и... край — онова другото, го няма.

Виждаш, че започнах отдалеко, дано ме разбереш по-ясно.

Творецът чувства сърбел, гъдел или както щеш го наречи... дори с грозното — цирей, няма да сбъркаш. Нещо иска да избие навън...

Избива — и се създава творбата. Добра или лоша, ако е творба, добре!, ако не е, значи никога няма да е... И тя — творбата, се отделя от автора и заживява свой си, собствен живот. Ако се получи диалог, т.е. ако се намери някой който да я гледа — ако е картина, да я слуша ако е... и т.н. може да протече ток, а може и да не протече. Зависи вече не от картината, а от зрителя, слушателя... Ако протече ток, може да е положителен — харесва се — това добре; ако не се харесва — пак добре, но ако остане безразличен зрителя — това вече е лошо. Случаи разни... Навремето съм убеждавал разни партийни величия, служебно разбира се, в достойнствата на нечия творба. Сякаш си бяха плюли в устата — „Аз не разбирам, но това така трябва да се нарисува; моето дете по-хубаво ще го направи...“ Народът не харесвал такива работи. Просташко отношение. Бях си измислил едни думички: добре, казвам; излиза, че тутраканските орачи, на които им дадохме трактори и друга техника, трябва да ходят на курсове, да се учат да ги управляват, да ги разбират и подчиняват; ходят по шофьорски курсове, късат ги като не знаят и пак учат, а искате изкуството, което е проява на висшата човешка мозъчна дейност, да се разбира и консумира така, от въздуха... не стават тия работи така... трябва съответна подготовка. И друго: ами защо, вика, слагаш и черна боя, черногледство значи; слагай повече червена... партията и прочие. Добре, бе, казвам — къде си видял таварищ Хрущов да ходи с червен костюм... ами все с черен... официална работа, а и съветската газета — правда е с черни букви печатана, а не с червени... Мигат на парцали; просташки диалози ми се налагаха, ама нямаше как.

Та... нещата, разбира се, не са толкова елементарни... а са съвсем прости; аде...

В твоя случай, да речем, е протекъл ток между картина и Лидка. По-важната страна не е картината, а Лидка. Ще ли тя да изпита нещо... Както като слуша музика или гледа филм, или чете... или гледа на живо артисти... От нея зависи. И от това дали има в момента нагласата да консумира изкуство. Една огрухана, депремирана личност, тъпкана с негативи няма да види онова, което ще види специално подготвената личност, с нейните евентуални познания и знаеща какво да търси и какво би могла да намери. Връщам се към израза — не търси под вола теле. Не търси непременно да правиш разбор или обяснение на това което виждаш. Защо! Защото трябва да гледаш необременена, заради

самото гледане... Нима като слушаш този многообразен, звуков, тонален фон в ежедневието извиращ от радиостанции, площади, кафенета и т.н. правиш непрекъснато разбори и търсиш обяснения. Не. Не е по силите и на професионален критик, от което си вади хляба — а повярвай ми и те така ментосват, според както духа вятъра и поръчката. Бърнард Шоу, помниш тази му мисъл, след вечерната му премиера, на сутринта: — „Да си взема вестник, да видя какво съм имал предвид с това и това...“

* * *

Айде, да посъкратя малко лекцията, че дойде време за илача ми:

Когато художникът (и другите изкуства) рисува, никога не си мисли, тия неща, които ти искаш да го накараш да си е мислил. Той гледа да стане картина. Една и съща вятърна мелница е рисувана от хиляда художника да речем; Рембранд я е нарисувал 2 пъти — вечер и денем... ама — Рембранд!

И то — направил я е искрено — не знае челяк кога ще изкочи зайче от хресталака.

Гледам — упражнявала си се в това, да кажеш тебе какво те е вълнувало при първо гледане на картините.

Гледай си Лидке, картини — която ти хареса, задръж се пред нея... която не, прескочи я... не всичко е за гледане, има и за прескачане. И не си усложнявай живота с преднамерени размисли. Нещата са много, ама много по-сложни; същевременно и много, ама много — прости; но това е за професионалистите.

Приятен ден и извинявай ако съм ти досадил. Щото май исках нещо да ти кажа, но сякаш не се получи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.